

information connections provide a transmission of specific signals to a limited distance for a limited time. The character of information connections in the management of a pedagogical process is qualitatively different. A system of complex parameters and signals, verbal and non-verbal symbols that encode any information is used in pedagogical purposes. In most cases, the carriers of this information are the texts that define the functional orientation and the semantic content of the educational process. The effectiveness of using the educational text information depends on the level of a reader competence of pedagogical process subjects. Reading is a multifaceted process. This is a means of continuing education and self-education. This is the need for learning the world, learning ourselves in this world, harmonizing the relationship between a man and a society. This is also an instrumental skill. All of these positions have a direct relation to a student and a teacher. A text becomes a mediator of their interaction. The analysis of traditional learning problems and difficulties in this area indicates a lack of reader competence level of not only students, but also teachers. First in the national practice this article represents a differentiated characteristic of reader competence levels of the teaching process based on the "conscious – unconscious competence" model. The unconscious reader incompetence is a formal reading activity during which a reader does not consider reading as a vital tool of his/her development. The conscious reader incompetence is characterized by the fact that the reader still remains not competent enough to work with the text, but he/she understands that reading quality affects the success of his/her training (teaching) and guesses how many wonderful books there are in the world that he/she hasn't read. The conscious reader competence is a stage of a high reader activity, the development of new strategies of reading fiction and other kinds of texts. The unconscious reader competence is a stage of mastery. At this stage, readers' skills are automatically used as the norm of working with the text. Activation of the information connections in the managing system of the pedagogical process becomes a consequence of initiation to reading, a strategic use of semantic strategies of reading and working with a text in a wide content and tool range and is ultimately represented in increasing efficiency and quality of education.

Keywords: reader competence, information connections, teaching process managing, involvement in reading.

Подано до редакції 09.06.14

УДК: 371.15+355.23

В. М. Георгієв

МОТИВАЦІЙНИЙ КОМПОНЕНТ У СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ВИСОКОМОБІЛЬНИХ ДЕСАНТНИХ ВІЙСЬК

У статті розглядається структура професійної компетентності майбутніх офіцерів Високомобільних десантних військ, при цьому основна увага приділяється мотиваційному компоненту. Автор досліджує особливості мотивації майбутніх офіцерів ВДВ на службу в армії та досягнення успіху у професійній діяльності. Визначаються основні мотиви вибору професії майбутніми офіцерами-десантниками.

Ключові слова: професійна компетентність, структура професійної компетентності, мотиваційний компонент, мотивація на службу в армії, мотивація досягнення успіху у професії, майбутні офіцери, Високомобільні десантні війська.

Постановка проблеми. Проведений аналіз наукової літератури та періодичної преси показав, що однією з актуальних проблем сучасного суспільства є підвищення конкурентоспроможності майбутніх фахівців на світовому ринку. Армія також відчуває значну потребу в компетентних, тобто проінформованих, обізнаних, авторитетних фахівцях.

Теоретичний аналіз літератури (Є.О. Бударін, Л.В. Доломанюк, О.С. Каплун, Ю.В. Коленко, О.М. Протасов та ін.) показав, що на сьогодні визначено особливості професійної компетентності військових, структурні компоненти професійної компетентності воїна-прикордонника, представників інженерних військ, спеціалістів зв'язку, військового спеціаліста в галузі захисту інформації, офіцера служб тилу та ін. Натомість, проблема формування професійної компетентності офіцерів Високомобільних десантних військ майже не розглядалась.

тентності офіцерів Високомобільних десантних військ майже не розглядалась.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми вивчення мотиваційного аспекту підготовки військових фахівців за останні роки свідчить, що ця проблема стає все більш актуальною. Сучасні дослідження мотивації військових присвячені питанням: розвитку мотивації курсантів (О.В. Вознюк, С.О. Кубіцький), мотивації досягнення як умови підвищення ефективності професійної діяльності (Ю.С. Красильник), методиці діагностики професійної мотивації офіцерів (В.І. Осьодло), особливостям мотиваційно-смыслового компонента активності курсантів щодо формування цілей їхньої діяльності (А.О. Скоромний), формування мотивації досягнення у слухачів вищого військового навчального закладу

(Л.В. Олійник, В.В. Стасюк). Натомість, мотиваційний аспект у підготовці майбутніх офіцерів Високомобільних десантних військ недостатньо висвітлено.

Метою статті є аналіз ролі мотиваційного компонента у структурі професійної компетентності майбутніх офіцерів Високомобільних десантних військ та визначення рівня його сформованості в курсантів різного року навчання Військової академії (м. Одеса).

Виклад основного матеріалу.

Під професійною компетентністю майбутнього офіцера Високомобільних десантних військ ми розуміємо високий рівень його теоретичної і практичної підготовки, сформовані відповідні особистісні та професійні якості, що впливають на здатність ефективно виконувати професійні завдання у площині основного призначення зазначеного роду військ: охоплення противника з повітря, дій у ході спеціальних, анти-терористичних і миротворчих операцій та ін.

До структури професійної компетентності майбутніх офіцерів ВДВ ми включаємо такі компоненти:

- мотиваційний (мотивація на службу в армії, на досягнення успіху);
- когнітивний (військово-професійні знання, знання індивідуальних особливостей особистості);
- діяльнісний (комунікативно-організаційні здібності, вміння приймати рішення);
- особистісний (моральні та емоційно-вольові якості);
- аналітичний (уміння аналізувати власну діяльність та діяльність підлеглих).

Мотиваційний компонент професійної компетентності майбутнього офіцера ВДВ, на нашу думку, відіграє значну роль у її формуванні та впливає на інші компоненти. Тому дослідження мотиваційного компонента є актуальним в аспекті проблеми дослідження професійної компетентності майбутніх офіцерів Високомобільних десантних військ.

Мотивація – це спонукання до дії; динамічний процес психофізіологічного плану, що керує поведінкою людини, визначає її спрямованість, організованість, активність і стійкість; здатність людини діяльно задовольняти свої потреби [8].

Мотивація – це не що інше, як процес формування мотиву, який виникає з потреби особистості і закінчується спонуканням до досягнення мети – стати офіцером [2, с.41].

Досвід роботи у Військовій академії показує, що одним із основних завдань ВВНЗ є формування в майбутніх офіцерів стійкої внутрішньої позитивної мотивації до професійної діяльності, оскільки саме вона впливає на бажання оволодіти певними знаннями та навичками, виробити в себе риси, необхідні для майбутніх офіцерів Високомобільних десантних військ.

У аспекті нашої роботи цікавими є дослідження Ю.В. Коленко, згідно яким існують три рівні мотивації формування професійної компетентності майбутнього офіцера.

Початковий (зовнішній) рівень мотивації пов'язаний із тим, що потреба у формуванні професійної компетентності стимулюється зовнішнім соціальним або особистісним мотивом (посадові обов'язки, кар'єра та ін.). Він обумовлює зовнішнє (формальне) ставлення до навчально-пізнавальної діяльності.

На зовнішньому рівні мотивації для курсантів важливі не стільки знання, скільки позитивні оцінки. Якщо отримання позитивних оцінок стає самоціллю, відбувається здвиг навчальної мотивації із самої діяльності та її результату на оцінку. При цьому сутність навчання, його зміст і значущість відходять на другий план. Поліпшити ситуацію може активізація мотивуючих факторів.

Основний (внутрішній) рівень мотивації досягається тоді, коли з'являється потреба в об'єктивно необхідних для військової праці знань, умінь та навичок, професійній позиції. Саме ця потреба стає внутрішнім мотивом формування професійної компетенції майбутнього офіцера.

Вищий (внутрішній) рівень мотивації відображає потреби курсанта ВВНЗ у продуктивній реалізації творчого потенціалу, орієнтованого на військову працю. Для курсанта з вищим рівнем внутрішньої мотивації основним пріоритетом стає самореалізація в навчально-пізнавальній діяльності [5, с.31-32].

Мотиваційна настанова майбутніх офіцерів ВДВ на військову діяльність сприяє їхній професійній спрямованості, передбачає формування позитивного ставлення до обраної професії, налаштованості курсантів до військової діяльності в Сухопутних військах.

Мотивація на службу в армії стимулює курсанта набувати знань, умінь та навичок, розвивати риси особистості, необхідні для діяльності військового. Мотивація досягнення професійного успіху спонукає майбутнього офіцера ВДВ до продуктивної реалізації творчого потенціалу, орієнтованого на військову працю, забезпечує потребу в самореалізації.

Якщо ж мотиваційний компонент не сформований – у майбутнього офіцера буде відсутня відповідальність за підлеглих, бажання якнайкраще виконати поставлене завдання, досягти успіху у професії. Отже, ми можемо стверджувати, що цей компонент є необхідним для професійної компетентності майбутнього офіцера Високомобільних десантних військ.

Для виявлення рівня сформованості мотивів вибору професії офіцера Високомобільних десантних військ нами була застосована методика «Мотиви вибору професії» (за Р.В. Овчаровою).

У процесі дослідження особливостей мотивації на службу в армії було виявлено, що більшість курсантів різного року навчання зробили свідомий вибір професії військового (див. табл. 1.), оскільки в них переважають внутрішні, як індивідуально значущі (36%), так і соціально значущі (50%) мотиви вибору професії. Лише в 14% майбутніх офіцерів ВДВ переважає зовнішня позитивна мотивація вибору професії військового.

Таблиця 1

Мотиви вибору професії майбутніми офіцерами Високомобільних десантних військ

Курс (к-сть осіб)	Внутрішні		Зовнішні	
	індивідуальні	соціальні	позитивні	негативні
1 (43 особи)	14 (32%)	21 (49%)	8 (19%)	-
2 (29 осіб)	8 (27%)	15 (52%)	6 (21%)	-
3 (31 особа)	13 (42%)	14 (45%)	4 (13%)	-
4 (35 осіб)	14 (40%)	19 (54%)	2 (6%)	-
Усього у %	36%	50%	14%	-

Домінування внутрішніх індивідуально значущих мотивів на службу в армії виявлено у 32% курсантів першого року навчання, 27% – другого року навчання, 42% – третього і 40% курсантів четвертого року навчання. Серед індивідуально значущих мотивів курсанти найчастіше обирали: «відповідає здібностям» та «сприяє розумовому і фізичному розвитку».

Внутрішні соціально значущі мотиви переважають у 49% курсантів першого року навчання, 52% - другого року навчання, 45% - третього і 54% - четвертого року навчання. Серед соціально значущих домінували: «дає можливість приносити користь людям», «дає можливості для росту та професійної майстерності», «дозволяє реалізувати здібності до керування».

Позитивні зовнішні мотиви домінують у 19% курсантів першого року навчання, 21% курсантів другого року, 13% – третього і 6% – четвертого року навчання. Майбутні офіцери серед позитивних зовнішніх мотивів найчастіше обирали: «дозволяє викорис-

товувати професійні уміння поза роботою» та «потребує переїзду на нове місце проживання».

Не було виявлено жодного курсанта із зовнішньою негативною мотивацією вибору професії військового. Єдиним зовнішнім мотивом, який відзначали деякі курсанти, був «престижність професії». На нашу думку, це зумовлено складністю та небезпечністю професії десантника.

Одержані результати було розподілено за рівнями: високий, середній і низький рівні (див. табл. 2.). Домінування внутрішніх індивідуально значущих мотивів було віднесено до високого рівня мотивації на службу в армії, оскільки саме вони не потребують постійного підкріплення і налаштовують курсантів на постійне самовдосконалення; внутрішніх соціально значущих – до середнього рівня, оскільки такі мотиви залежать від соціуму і потребують певного підкріплення; домінування зовнішніх мотивів – до низького рівня, оскільки вони вимагають постійного зовнішнього підкріплення.

Таблиця 2

Рівні сформованості мотивації на службу в армії в майбутніх офіцерів Високомобільних десантних військ (у %)

Курс	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
1	32%	49%	19%
2	27%	52%	21%
3	42%	45%	13%
4	40%	54%	6%
Усього	36%	50%	14%

Як свідчать результати таблиці (див. табл. 2.), високий рівень мотивації на службу в армії було виявлено у 36% майбутніх офіцерів: 32% курсантів першого року навчання, 27% – другого року навчання, 42% – третього і 40% курсантів четвертого року навчання. Як видно із порівняння відсоткового співвідношення за роками навчання, на третьому курсі відбувається значне підвищення мотивації на службу в армії, що свідчить про усвідомлення відповідності обраної професії власним здібностям та можливості самореалізації у професії військового.

Середній рівень мотивації на службу в армії переважає у 49% курсантів першого року навчання, 52% – другого року навчання, 45% – третього і 54% – четвертого року навчання. Тобто, близько половини курсантів орієнтовані на професію військового, але пот-

ребують підтримки власного вибору з боку соціуму, якому вони планують служити.

Низький рівень мотивації на службу в армії виявлено у 19% курсантів першого року навчання, 21% курсантів другого року, 13% – третього і 6% – четвертого року навчання. Результати засвідчують, що з кожним роком навчання стає все менше курсантів із низьким рівнем мотивації на службу в армії. Ми вважаємо, що це обумовлено поступовим розумінням значущості професії, бажанням досягти у ній певних успіхів.

Одержані дані підтверджують, що майбутні офіцери Високомобільних десантних військ досить усвідомлено підійшли до вибору професії, тому в них переважають середній (50%) та високий (36%) рівні мотивації на службу в армії.

Для визначення рівня сформованості мотивації на досягнення успіху у професії, застосовувалася методика «Мотивація досягнення успіху» (за Т. Елерсом).

Результати проведення методики Т. Елеса засвідчили (див. табл. 3.), що у майбутніх офіцерів ВДВ пе-

реважає середній рівень мотивації досягнення успіху у професії – 51% респондентів, 38% курсантів мають високий рівень мотивації, і лише 11% – низький рівень мотивації досягнення успіху у професії офіцера Високомобільних десантних військ.

Таблиця 3

Рівень сформованості мотивації на досягнення успіху в професії у майбутніх офіцерів Високомобільних десантних військ

Курс (к-сть осіб)	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
1 (43)	16 (37%)	20 (47%)	7 (16%)
2 (29)	11 (38%)	14 (48%)	4 (14%)
3 (31)	10 (32%)	19 (61%)	2 (7%)
4 (35)	16 (46%)	17 (48%)	2 (6%)
Усього у %	38%	51%	11%

Дані таблиці 3 свідчать, що високий рівень мотивації досягнення успіху у професії притаманний 37% курсантів першого року навчання, 38% – другого року, 32% – майбутнім офіцерам ВДВ третього року навчання і 46% – випускного, четвертого року навчання. Ми вважаємо, що такі результати свідчать про деяку самовпевненість курсантів першого і другого років навчання. На третьому році, коли залишаються лише профільні предмети у програмі навчання, майбутні офіцери усвідомлюють усю складність обраної професії, тому їхня впевненість у власних можливостях та досягненні професійного успіху дещо знижується. Але на четвертому курсі курсанти, оволодівши основними професійними навичками, знову впевнюються у власних силах і можливостях, тому кількість респондентів із високим рівнем мотивації на досягнення успіху у професії збільшується.

Середній рівень мотивації на досягнення успіху у професії майже однаковий на першому (47%), другому (48%) та четвертому (48%) курсах. І лише на третьому курсі він значно відрізняється – 61%. Це зумовлено, як ми зазначили вище, усвідомленням курсантами третього року навчання під час занять із профільних дисциплін власних слабких сторін, а також складності та відповідальності професії офіцера Високомобільних десантних військ. Саме тому на третьому курсі деякі майбутні офіцери починають сумні-

ватись у власних силах, мотивація досягнення успіху у професії з високого рівня зменшується до середнього.

Низький рівень мотивації досягнення успіху у професії має незначний відсоток майбутніх офіцерів ВДВ: 16% курсантів першого року навчання, 14% – другого, 7% – третього і 6% – четвертого року навчання. Такі дані знову ж таки свідчать про свідомий вибір професії та налаштованість майбутніх офіцерів на досягнення успіху під час служби у Високомобільних десантних військах.

Висновки. За результатами діагностики стану сформованості складових мотиваційного компонента у структурі професійної компетентності було з'ясовано, що більшості майбутніх офіцерів ВДВ притаманні внутрішні соціально значущі мотиви вибору професії та середній рівень мотивації досягнення успіху. З огляду на це, під час навчання у ВВНЗ необхідно більше уваги приділяти формуванню позитивної мотивації курсантів до майбутньої служби в армії та досягнення успіху у професійній діяльності.

Перспективним напрямом подальших досліджень є визначення рівнів сформованості когнітивного, діяльнісного, особистісного й аналітичного компонентів професійної компетентності майбутніх офіцерів Високомобільних десантних військ у процесі навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бударин Е. А. Формирование профессионального опыта специалиста связи у курсантов военных учебных заведений : автореф. дис. на соискание уч. степени кандидата пед. Наук : спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / Е. А. Бударин. – Калининград, 2006. – 20 с.

2. Брижатиї Є. І. Мотиви та мотивація у професійній діяльності майбутнього офіцера / Є. І. Брижатиї // Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна». – 2013. – №1(7). – С. 38-41.

3. Долманюк Л. В. Формирование военно-

профессиональной компетенции будущих офицеров : автореф. дис. на соискание уч. степени кандидата пед. наук : спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / Л. В. Долманюк. – Казань, 2011 – 18 с.

4. Каплун С. О. Професійна компетентність майбутнього офіцера служб тилу як об'єкт наукового аналізу / С. О. Каплун // Вісник Житомирського державного університету. – 2008. – Вип. 42. Педагогічні науки. – С.111-115.

5. Коленко Ю. В. Использование информационных технологий как средства формирования профес-

сиональної компетентності курсантов воєнних вузів : дисс. кандидата пед. наук : спец. 13.00.08 / Юрий Владимирович Коленко. – Ставрополь, 2005. – 210 с.

6. Олійник Л. В. Мотивація досягнення як умова підвищення ефективності процесу учіння майбутніх магістрів військового університету / Л. В. Олійник // Вісник Житомирського державного університету. – 2011. – Вип. 55. Педагогічні науки. – С.79-83.

REFERENCES

1. Budarin, Ye. A. (2006). Formirovaniye professionalnogo opyta spetsialista svyazi u kursantov voyenno-uchebnykh zavedeniy [Formation of communication specialist's professional experience of military schools cadets]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kaliningrad [in Russian].

2. Bryzhatyi, Ye. I. (2013). Motyvy ta motyvatsiia u profesiinii diialnosti maibutnoho ofitsera [Motives and motivation of future officers]. *Zbirnyk naukovykh prats Khmelnytskoho instytutu sotsialnykh tekhnolohii Universytetu «Ukraina» – Scientific Papers of Khmelnytsky Institute of Social Technology University "Ukraine"*, 1(7), 38-41 [in Ukrainian].

3. Dolomanyuk, L. V. (2011). Formirovaniye voyenno-professionalnoy kompetentsii budushchikh ofitserov [Formation of future officers' military professional competence]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kazan [in Russian].

4. Kaplun, S. O. (2008). Profesiina kompetentnist maibutnoho ofitsera sluzhb tylu yak ob'ekt naukovoho analizu [Professional competence of the rear services officer as an object of scientific analysis]. *Visnyk Zhytomirskoho derzhavnoho universytetu – Bulletin of Zhytomyr State University*, 42, 111-115 [in Ukrainian].

7. Протасов А. Н. Управление формированием профессиональной компетентности будущих офицеров : автореф. дис. на соискание уч. степени кандидата пед. наук : спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / А. Н. Протасов. – Саратов, 2007. – 24с.

8. Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki/>

myrskoho derzhavnoho universytetu – Bulletin of Zhytomyr State University, 42, 111-115 [in Ukrainian].

5. Kolenko, Yu. V. (2005). Ispolzovaniye informatsonnykh tekhnologiy kak sredstva formirovaniya professionalnoy kompetentnosti kursantov voyennykh vuzov [The use of information technologies as a means of professional competence formation of military schools students]. *Candidate's thesis*. Stavropol [in Russian].

6. Oliinyk, L. V. (2011). Motyvatsiia dosiahnennia yak umova pidvyshchennia efektyvnosti protsesu uchinnia maibutnykh mahistriv viiskovoho universytetu [Motivation as a condition for achieving improvements in teaching future Military University Masters]. *Visnyk Zhytomirskoho derzhavnoho universytetu – Bulletin of Zhytomyr State University*, 55, 79-83 [in Ukrainian].

7. Protasov, A. N. (2007). Upravleniye formirovaniyem professional'noy kompetentnosti budushchikh ofitserov [Management of future officers' professional competence formation]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Saratov [in Russian].

8. Wikipedia. Retrieved from <http://uk.wikipedia.org/wiki/> [in English].

В. М. Георгієв

МОТИВАЦИОННЫЙ КОМПОНЕНТ В СТРУКТУРЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ ОФИЦЕРОВ ВЫСОКОМОБИЛЬНЫХ ДЕСАНТНЫХ ВОЙСК

В статье рассматривается структура профессиональной компетентности будущих офицеров Высокомобильных десантных войск, при этом основное внимание уделяется мотивационному компоненту. Автор исследует особенности мотивации будущих офицеров ВДВ к службе в армии и достижения успеха в профессиональной деятельности. Определяются основные мотивы выбора профессии будущими офицерами-десантниками.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, структура профессиональной компетентности, мотивационный компонент, мотивация к службе в армии, мотивация достижения успеха в профессии, будущие офицеры, Высокомобильные десантные войска.

V. M. Heorhiiiev

MOTIVATIONAL COMPONENT IN THE STRUCTURE OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE HIGHLY MOBILE AIRBORNE TROOPS OFFICERS

The article deals with the structure of professional competence of future officers of highly mobile airborne troops with a focus on the motivational component. The author studies the features of the motivation of the future officers of the Airborne Troops serving in the army and achieving success in their professional activities. It has revealed that the main motives for the choice of the future airborne officers' profession are individual and socially relevant internal motives, suggesting deliberate choice of the military profession. Among individually significant internal motives for the future officers of highly mobile airborne troops "corresponds to their ability" and "contributes to mental and physical development" prevail. Among socially significant internal motives dominate those, which "enable people to benefit", "provide an opportunity for growth and professional excellence" and "allow the ability to control". External negative motives of choice of profession for cadets at the Military Academy (Odessa) are not revealed. The research conducted in the article showed that during each year of training there are less students with low motivation in the army. The author considers that this phenomenon is caused by gradual understanding of the future airborne officers of the importance

of their profession and the desire to achieve some success in it. As a result of diagnosis of the conditions of forming the components of the motivational component in the structure of professional competence it was found that the majority of the future officers inherent the internal socially important motives career choices and the average level of motivation to succeed. With this in mind, during training in higher military educational establishments there must be more attention paid to creating positive motivation of students for future military service and succeeding in professional activities. The promising area of future research is to determine the levels of cognitive, active, personal and analytical components of professional competence of highly mobile airborne troops officers in the learning process.

Keywords: professional competence, the structure of professional competence, motivational component, motivation to serve in the army, the motivation to achieve success in professional activities, future officers, highly mobile airborne troops.

Подано до редакції 02.06.14
